Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ars notariatus

[Rom], [um 1490]

urn:nbn:de:bsz:31-293483

Visual Library

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

Dq 18

Jhesus

Aristo(teles) viij ethicorum

Quia non possunt parentibus reverentiam
ad quam hortatur sapiens ...
In toto corde honora patrem et matrem
tuam nec gemitus patris et matris
tue obliviscaris / Hic precipit ut filii
honorent parentes officio pietatis
videlicet eis in necessitatibus eorum subveniendo

Dicit beatus Augustinus
Nihil certe delectabilius est in aure
domini quam pura oratio directa de corde
fidelis.

Quid ergo sunt pauperes quibus damus
nisi lazari nostri per quos de terra
ad celum migramus.
Ecce pauper cui das non habet
quod tribuat // Sed cum pro te deum orat
quasi ad deum clamat / Domine mutuum accepi
ab homine fide iube pro me.
Nam ipse misericordia quam quis facit pauperi
deus miseretur sibi a penis eternis eum
liberando.

Gregorius
Sic homo vivit si sit rector ut corrigat /
Si sit rex ut emendaret ...

Augustinus
Orans laborat qui bene facit

Obedientia plus valet quam victimae

Tullius moralis
Quicquid agas secreto tue non pande marite
Unde tibi nasci possunt discrimina vite ...

Adh. f.) (Jacobus, de val. missae pro defectis)
Basel: Mich. Furter.
(1493)

¶ Incipit tabula pñtis operis.

¶ Quid ſit notarius ⁊ vnde dicať. Caplo.j.
¶ Quid ſit ars notariatus. Cap.ij.
¶ Quibus mõisꝰ notarius appellať a iure. Cap.iii.
¶ Qui ſunt ⁊ qui debent eſſe notarij. Cap.iiii.
¶ Cuius auctoritate conficianť. Cap.v.
¶ Que ſunt ſeruanda a notario. Cap.vi.
¶ A quibus notarius debeat ſe abſtinere. Cap.vii.
¶ Quid ſit indictio ⁊ vnde dicať. Cap.viii.
¶ Quid ſit contractus. Cap.ix.
¶ Quid ſit obligatio. Cap.x.
¶ Quid ſit conſuetudo. Cap.xi.
¶ Quid ſit ſtipulatio. Cap.xii.
¶ Quid ſit teſtamentũ. Cap.xiii.
¶ De diuiſione teſtamenti. Cap.xiiii.
¶ Qui nõ poſſunt teſtari. Cap.xv.
¶ Quid ſit codicillus. Cap.xvi.
¶ Quid ſit forma codicilli: ⁊ qs poſſit faceř codicillũ. Ca.xvii.
¶ In quibꝰ codicilla differãt a teſtamẽto. Cap.xviii.
¶ Qui teſtes ſunt neceſſarij in teſtamẽto. Cap.xix.
¶ Qñ teſtamentũ non valeat. Cap.xx.
¶ Qualiter parẽtes pñt exheredare pueros. Cap.xxi.
¶ Qui filij poſſunt exheredare parẽtes. Cap.xxii.
¶ De inſtrumento emãcipationis. Cap.xxiii.
¶ De donationibus. Cap.xxiiii.
¶ De forma teſtatoris in teſtamento. Cap.xxv.
¶ De arbitrio ⁊ eius forma. Cap.vltimo.

¶ Caplm primũ Quid ſit ars notariatus.

¶ Ars notariatꝰ eſt ſcribẽdi ⁊ dictãdi per quã fragilitatis humane negocia roboranť: ⁊ perbẽne memorie cõmendanť. Et ẽ notandũ ꝙ vnuſquiſqȝ diſcretꝰ notarius ſiue tabellio qđ idem eſt qñ ipſe requiriť ad aliquẽ actũ ſcribẽdi: debet bene priꝰ cõſiderare: ⁊ infra archana ſui mẽtis reuoluere ſpãliter quinqȝ.

(13)

Pꝛio ꝯditões ꝛ etates eoꝝ qui ꝯbunt uel ad qd ſe obligãt· Se-
cũdo ad bñficia renũciãdi· Tertio q̃litates ꝛ q̃ntitates rerũ in
qbus ſe obligãt ſeu diſtrahi dñt· Quarto diuerſitates ꝯctuũ·
Quĩto nũeꝝ teſtiũ in ꝯctibus hñdũ· Jtẽ nota ꝙ in his caſibus
rogãdi ſunt teſtes. ſ· in ſolutõe debiti· in ꝯfeſſiõe creditoꝛis cõ
fitẽtis ſibi ſolutũ eſſe· in donatõe excedẽte ſũmã qngentoꝝ au
reoꝝ· ꝛ in teſtamẽto repudij· Jtẽ iſta diligenter ſeruãda ſunt a
diſcreto notario· ſ· iſta ſubſtãtialia que ſemꝑ reqrunt̃ ad verũ
inſtrm̃: utpute annũ dñi: indictiõꝫ: mẽſeꝫ: diẽ: ꝛ hoꝛã: põtifica-
tũ pape: in quo loco fit actus: ꝛ cui⁹ dioceſis: ꝛ coꝛã quib⁹· Jſta
oĩa qlibet fidelis notari⁹ pmo debet ſcribere in ſuo ꝓthocollo
uel libello anteq̃ꝫ ſe ſubſcribat in aliquo inſtrumẽto·

¶ Quid ſit notarius· Caplm̃· ii.

¶ Eſt aũt notari⁹ ſiue tabellio quedã ꝑſona publica officiũ ta
bellionat⁹ gerẽs· Ad cui⁹ fidẽ recurrit̃ ut ipe ſcribat ꝛ ad perhẽ
nẽ memoꝛiã redigat illa q̃ ab hoĩbus fiãt. Et dr̃ notari⁹ a notã
do qꝛ notare debꝫ ꝛ fideliter ĩ ſcriptis redigere oĩa illa ſuꝑ qui
bus ad fidẽ ei⁹ recurrit̃· Dicit̃ ẽt tabellio a tabula: qꝛ veteres
ſolebãt ſcribere ĩ tabl'a ꝛ notare: ꝛ ſic tabelliões ĩ iure ciuili ad
huc tabellares appellãt̃: qꝛ oĩa noĩa debẽt eſſe ꝯueniẽtia reb⁹·

¶ Quib⁹ mõis notari⁹ appellat̃ a iure· Caplm̃· iii·

¶ Jtẽ in iure ciuili notari⁹ diuerſis mõis nũcupat̃· Naꝫ aliqñ
dr̃ ſeruus public⁹ nõ ꝙ eſt ſeru⁹: qꝛ ſeru⁹ nõ põt eſſe notari⁹: ſꝫ
qꝛ ſeruit oĩbus· ꝛ ſuire debet vni ſicut reliquo: ꝛ pauperi ſicut
diuiti· Aliqñ etiã dicit̃ ſcriba a ſcribẽdo· Aliqñ ſcrinarius: qꝛ
ſcripturas ſuas in ſcrineis ſuis debet caute cuſtodire·

¶ Qui poſſint eſſe notarij· Caplm̃· iiii·

¶ Eſt enĩ notarius homo liber nõ colonarie conditõis: alteri
neceſſitati nõ aſtrictus: ꝛ maſculus ſane mẽtis vidẽs ꝛ audiẽs
ꝛ integre fame ꝯſtitutus: habẽs plenã noticiã artis notariat⁹
ſiue tabellionat⁹· Pꝛio enĩ dr̃ homo liber: qꝛ ſeruus nõ põt eſſe
notarius: cũ ſit publicũ officiũ a quo ſerui repellant̃· Scdo dr̃
nõ aſtrictus colonarie cõditõis: qꝛ colonus nõ põt eſſe notari

us:ne publicis actibus priuata miſceant̃ officia·Tertio dicit̃ alteri neceſſitati nõ aſtrict⁹:ut monachis ⁊ canonicis regula-ribus:cũ ipſi quãtũ ad ea q̃ iuris ciuilis ſunt pro mortuis reputant̃:q2 vacare debẽt officijs diuinis ⁊ nõ ſe ĩmiſcere de iſtis que in foro agunt̃. Quarto dicit̃ maſculus: q2 feĩa nõ põt eſſe notarius:cũ ſit publicũ ⁊ virile officiũ a quo femĩe repellant̃· Quinto ſane mẽtis:q2 notarius nõ debet eſſe furioſus: ſed oĩbus beniuolus·Sexto dicit̃ videns ⁊ audiẽs:q2 qui caret lumine uel nõ audit uel eſt mutus nõ põt eſſe notarius·Septĩo dicit̃ integre fame cõſtitutus:q2 infamis uel falſari⁹: aut qui fidẽ non habet orthodoxim non põt eſſe notarius:cũ officiũ tabellionatus ſit honor ⁊ dignitas: a quibus repellitur infamis. Octauo dicit̃ habens plenã noticiam artis notariatus:q2 ille debet docere ⁊ non doceri: iuxta illud· Turpe eſt doctori cum culpa redarguit ipſum.

¶Cuius aucte cõficiant̃ notarij·Capl̃m·v·

¶Conficiunt̃ aũt notarij ex ptãte principis aut comitis palatini:aut alteri⁹ cui noĩati comes ptãtẽ cõcedit·Et iſte vbicũqꝫ locoꝝ artẽ notarie põt exercere ⁊ marĩe in terra pncipis·Sꝫ notarius ꝯſtitutus ab vniuerſitate uel cõitate in ſuo mũicipio officiũ ſuũ valeat exercere extra territoriũ ſuũ ꝓ notario nõ hẽt̃·

¶Que ſunt ſeruãda a notario·Capl̃m·vi·

¶Debet aũt ſeruare notari⁹ oĩa que rõe ſui officij in ſcriptis dirigat ꝙ illa fideliter ⁊ caute ſcribat:⁊ ſine cuiuſqꝫ leſiõe ⁊ p̃iudiciũ partiũ:nõ mutãdo verba aut iuris ſubtilitati renũciet ⁊ renũciãtibus aliqd aperiat. Etiã debet ſuare notari⁹ ut tales adhibeat teſtes qui a iure nõ prohibeant̃ ferre teſtimonium· Itẽ in carta raſa nõ debet ſcribere inſtrumẽtũ:ut radẽdo lr̃am materia nõ auferet̃·Itẽ ſeruare debet ꝙ faciat notã in prothocollo:⁊ poſtea debꝫ extrahere ex illo publicũ inſtr̃m:ibi in pncipio ſemp debet ponere annũ dñi:⁊ diẽ in qua celebrãt̃ actus:⁊ nomẽ principis·ſ·ſicut apl̃icus uel impialis: ⁊ indictiõꝫ ⁊ noĩa cõtrahentiũ:⁊ teſtiũ in quoꝝ p̃ſentia fit inſtrumẽtuꝫ:⁊ locũ in

quo fit actus: etiã nomen ſuũ certũ debet apponere de quo du
bitari nõ poſſit: Et debet vti quodã ſigno in fine ſubſcriptõis
ꝛ in margine extra inſtrumentũ ul' in principio inſtrumẽti an
te ſubſcriptionẽ.

¶ A quibus debet ſe abſtinere. Caplm. vii.

¶ Debet enĩ ſe abſtinere notari⁹ ne ſcribat aliq̃ falſa uel illici
ta inſtrumẽta a iure ꝓhibita rõe pſonaꝝ uel reꝝ: aut mixta ra
tiõe pſonaꝝ: ut ſi ĩpubes aut furioſus uel filius vellet facere in
ſtrumentũ: notari⁹ nõ debet cõficere. rõe rei: ut ſi res ꝓhibita
a iure alienaret̃ q̃n nõ eſt ꝯmertiũ: ut liber homo res ſacra ut
ad forũ publicũ ſicut res eccleſiaſtice ſeruari poſſunt: niſi in ca
ſu puta pro re aliena alienatis ꝛ quibus alijs tñ cũ decreto iu
dicis. ratiõe vero mixta: ut ſi impubes uel furioſus vellet lega
re in ſuo teſtamẽto rem cui⁹ nõ eſſet cõmertiũ: uel libeꝝ homi
nẽ uel ſacrã rem uel filiã. ꝛ ſi notari⁹ talia inſtrumẽta ſubſcri
pſerit: irreuocabili exilij dãnatione puniat̃: uel alia pena gra
uiſſima iuxta ſui cognitionẽ iudicij ferat̃.

¶ Quid ſit indictio. Caplm. viii.

¶ Indictio ẽ ſpaciũ. xv. annoꝝ ad habendã ꝯſuetudinẽ Roma
noꝝ: q2 indictio initiũ accepit a Romãis q̃n romani ſibi totuꝫ
mundũ ſubiugarũt ꝛ edictũ facerẽt: ut oẽs hoĩes de qualibet
ꝓuincia triplicia tributa ſoluerẽt ꝓpter terraꝝ in ṕmũ q̃nquẽ
niũ: in fine ſoluerẽt aurũ ad donatiõis tipũ ꝛ ſignũ: in fine ſe
cũdi q̃nquẽnij es ꝛ argẽtũ ad fabricãdũ argẽtũ ad ſtipẽdia mi
litũ: ꝛ in fine tertij q̃nquẽnij es ꝛ ferrũ ad fabricãdũ arma: vñ
dicebat̃ indictio aurea: argẽtea ꝛ ferrea. ꝛ ſic inſtituerũt roma
ni ꝙ nullũ priuilegiũ ꝛ nulla cõuentio ſcripta eſſet ſtabilis ni
ſi haberet annũ indictõis annotatũ: ꝛ hoc ne tributoꝝ memo
ria ſoluendoꝝ laberet̃. ¶ Notãdũ ꝙ nos in tribus vtimur idi
ctione. ſ. in ṕuilegio: in cereo paſcali. ꝛ in dedicatione eccl'iaꝝ.
Et dr̃ indictio ab indico as are: qđ maxie ad põtifices ptinet.
vñ Edicũt reges indicit feſta ſacerdos. Incipit aũt titul⁹ indi
ctionis in Septẽbri: q2 tũc fit vbertas fructuũ vñ põt ſolui tri

butū·hoc poti⁹ intelligi debet extra Ro.cu·qꝛ annus dn̄i et in
dictio ī ro·cu· in quolibꝫ feſto natītatis dn̄i renouabit̄· Finis
aūt cuiuſlibet q̄nquēnij luſtrū ab antiq̄s dicebat̄·⁊ ē ſpaciū·v·
annoꝝ·Et dī luſtrū a luſtro as are·qꝛ in fine cuiuſlibet q̄nquē
nij qn̄ tributa ſoluebant̄ ſolebāt currere per ciuitatē cū cereis
⁊ lāpadibus ⁊ magnū feſtū faciētes·Finitis vero·xv· annis re
nouabit̄ indictio ut pꝛius· Jtē nota ꝙ indictio ſumit̄ equoce·
·ſ·pꝛo ſpacio·xv·annoꝝ:⁊ pꝛo quolibet anno.Sicut hoc nomen
ſabbatū ſumit̄ pꝛo ſeptīana ⁊ pꝛo quolibet die ſeptīane·vn̄ ver
ſus.Roma tributa dari rex per q̄nquēnia iuſſit.Et p̊us argen
tū poſt hec indixit in auruꝫ· Sic tria luſtra ſuo ſunt aſſignata
tributo·Cū redit october indictio ē noua ſemp· Quatuoꝛ atq̄ꝫ
trib⁹ illis p̄libatis dieb⁹·Et p̱ quīdenos numerādo voluit̄ an
nus·Nota etiā ꝟſus ad inueniēdū indictiōꝫ· Si per q̄ndenos
dn̄i diuiſeris annos·Tres ſimul adiūges indictio ſit tibi p̊m⁹
Si nihil excreſcet q̄ndena indictio certet· Jtē Bern·diuidit an
nos dn̄i p̱·xi·⁊ fac ut p̊us:qꝛ·xi·fuit indictio qn̄ xp̄s eſt natus.

Quid ſit cōtractus·Cap·ix·

Contractus eſt duoꝝ uel pluriū beneplacitum ⁊ aſſenſus in
ſcriptus ⁊ in manu publica redactos:uel etiam obligatio hinc
facta poteſt dici cōtractus·

Quid ſit obligatio·Cap·x·

Obligatio ē iuris vinculū quo p̱ſone obligant̄ aut aſtringū
tur ad aliq̄d dandū uel faciēdū·Et nota ꝙ obligō triplex eſt·ſ·
realis:p̱ſonalis:⁊ mixta·Realis ē qn̄ res ꝓpꝛie obligāt̄· Perſo
nalis ē qn̄ ſtipulatio īteruenerit·Mixta aūt eſt qn̄ res ⁊ p̱ſona
ſimul ſe obligāt· Jtē ſi fuerīt duo rei debēdi uel pluresſ:⁊ ſi vter
q̄ꝫ inſolidū obligaret:vterq̄ꝫ ſm̄ ius ad ſoluēdū ꝯpellit̄·Et illa
vocat̄ noua inſtitutio:etiā ſi fideiuſſoꝛ vnic⁹ fuerit grauat⁹ in
aliquo:illi ſemp̱ iura ſubueniūt·Cōceſſum eſt enim fideiuſſoꝛi
bn̄ficiū quadrimeſtre:ut nō teneat̄ ſoluere ſi nō pōt a die ter-
mino ſolutōi p̄fixo poſt illū terminū trāſactis q̄tuoꝛ mēſib⁹ di
cat̄ q̄drimeſtre tp̄s. Jtē ſi fuerūt duo uel p̱les fideiuſſoꝛes:tūc

Adrian⁹ impator fecit vnā epſam' que cōtinet ꝙ quilibet eoꝝ li
bēter partē ſuā ſoluere debet· Itē in beneficio lex dedit ut ꝑus
in principali debitore· ꝛ ſi nō habuerit ut ſatiſfaciat tunc fide/
iuſſor incurrit̃· Itē emptio eſt verbū reale: ꝛ res dicit̃ empta·

¶¶ Quid ſit cōſuetudo· Cap. xi·

¶ Cōſuetudo eſt vn⁹ vſus rōnabilis lōgo tēpore confirmatus
nullo tpe incorruptus: ſed frequenti actu ſine ꝯdictōe induct⁹
uel cui⁹ nō iaꝫ exiſtit mēoria introduct⁹ ad alios actos vtētiū
cōprobatus· Vel aliter. Cōſuetudo eſt quoddā ius moribus in
ſtitutū qđ pro lege ſubſcribit̃ qñ deficit lex· Cōſuetudo que dā
noſa eſt eccleſiis nō poteſt ſtare.

¶ Quid ſit ſtipulatio· Cap. xii·

¶ Stipulatio ē interrogatio petitiua adiūcta reſpōſione ꝑmiſ
ſionis: ut ſi interrogās dicit dabis: ꝛ dans rñdit dabo tibi· et
ſic facta eſt ſtipulatio. Et dicit̃ ſtipulatio a ſtipulo a· um· qđ ē
firmū: qꝛ ſtipulatio debet eſſe firma· Et notādū eſt ꝙ ſocius ꝓ
ſocio pōt ſtipulare: ꝛ fili⁹ pro pr̃e: ꝛ frater pro fratre: ꝛ procura/
tor pro ĩpube: curator pro adulto: ꝛ ſeruus pro dño ſuo·

¶ De teſtamētis. Cap. xiii·

¶ Teſtamētū eſt quedā ſolēnis ſn̄ie volūtas cū inſtitutiōe he
redis: qꝛ ſine inſtitutōe heredū nō valet teſtm̄: in quo teſtamē
to nemo pōt legē imponere a quo recedere nō licet: cū ambula
toris ſit volūtas vſqꝫ ad exitū vie· Teſtm̄ aūt niſi teſtatore mor
tuo vires nō habet· Itē verus heres teſtis nō poteſt eſſe·

¶ De diuiſione teſtamēti· Cap· xiiii·

¶ Teſtamētoꝝ aliud in ſcriptis: ꝛ aliud ſine ſcriptis: ita ꝙ nō
fiet in ſcriptis ſꝫ in pñtia teſtiū· ꝛ dicit̃ teſtm̄ nuncupatiuū· ſi/
cut ſunt ꝑdicta duo teſtamēta videlicet: qñ corā tabelliōe ꝛ te
ſtib⁹ nūcupator heredes inſtituit ad ea q̄ in teſtamēto ordinā
tur: ꝛ nō interuenerūt alie ſolēnitates· ꝛ iō dicit̃ ſine ſcriptis:
hoc ē ſine ſolēnitatib⁹: qđ ꝗdā faciūt ꝛ dicūt valere· Et ſūt iſte
ſolēnitates ꝙ teſtator ꝓpria manu ſcribat ſi lr̃atus eſt· ul' ſi nō
pōt tunc ali⁹ ſcribat de eius licētia: ꝛ oſtēdat ſeu offerat illud

coꝛā ſeptē lr̄atis ꝑſonis pꝛo teſtibꝰ rogatis atqꝫ reqſitis: dicēs
iſtud teſtm̄ ſuū eſſe qđ offerť. nō tn̄ refert an illi teſtes ſciāt q̄
cōtinenť in teſtō uel nō. Et ſint in eo ſcripta noīa heredū ⁊ p̄-
dictꝰ teſtatoꝛ: uel ille alius qui ſcripſit lr̄as eius ſcribat in pꝛe
ſentia ſeptē teſtiū: ⁊ in teſtamēto quiſqꝫ de teſtibus ſe ſubſcri
bat: ⁊ etiā vnuſquiſqꝫ teſtiū vno ⁊ eodē die ſigillū ſuū apponat
Sꝫ ſi teſtes lr̄ati fuerint: vnuſquiſqꝫ teſtiū ſe ꝓpꝛia manu vno
⁊ eodē die ſe ſubſcribat: alˀs ſine illis ſolēnitatibus teſtm̄ nō va
let. Quō vero hoc teſtm̄ fieri debeat: ⁊ in qua foꝛma ſcribať et
quō ponať obmittiť hic: qꝛ a cōſuetudine noſtri tpis eſt alie-
nū. Fit etiā aliqn̄ teſtm̄ ſine ſcriptura: ita ꝙ qn̄ habeť tabellio:
tunc teſtatoꝛ aduocet ad ſe ſeptē teſtes in ciuitate aut in villa
⁊ exponet eis teſtm̄ ſiue diſpoſitionē ſuā: ⁊ heredū ſuoꝝ noīati
onē ⁊ inſtitutionē: ⁊ rogat illos eſſe teſtes. Moꝛtuo autē hmōi
teſtatoꝛe: tunc aliquis habēs vim in teſtamēto accedit ad iudi
cē ciuitatis uel ville narrādo ſibi hoc: tunc iudex vocatis here
dibus legatarijs ⁊ fideicōmiſſarijs ſiue veniāt ſiue nō ⁊ cōmit
tāt alicui tabellioni teſtes ipſos ad noticiā teſtamēti ⁊ ad per
petuā rei memoꝛiā recipere. Et ipſi teſtes iurati apponant no
mina eoꝝ vnuſquiſqꝫ ſigillatim: ⁊ interrogeť vnuſquiſqꝫ de no
mine ⁊ etate teſtatoꝛis: de verbis eius qbus vſus fueꝛat in ſuo
teſtamēto: ſpāliter ad heredū inſtitutionē: ⁊ de anno die et lo
co ⁊ teſtibꝰ. His examinatis legenť dicta teſtiū coꝛā iudice pꝛe
ſentibꝰ alijs teſtibus: ⁊ tabellio de mādato iudicis publicet di
cta teſtiū: ⁊ tunc ſe ſubſcribat.

¶ De his qui teſtari nō poſſunt. Cap. xv.

¶ Iſti ſunt q teſtari nō pn̄t: ⁊ ꝓhibenť a lege facere teſtm̄. Pꝛi
mo īpubes: ut maſculꝰ minoꝛ. xv. an. Itē filiuſfa. nō pōt teſtari
etiā ſi ꝯſentit: niſi de caſtrēſi uel q̄ſi de peculio: de quibꝰ etiaꝫ p̄
ter pr̄is volūtatē teſtari nō pōt. Itē mācipatꝰ uel furioſus non
pōt teſtari: qꝛ furioſus eſt. Itē de ꝓdigo cui bonoꝝ admīſtra-
tio eſt interdicta. Itē mutus ⁊ ſurdus etiā ſi ſciat lr̄as nō pōt
facere teſtamentū ſuū. Itē dānatus ad mortē: aut moꝛiať aut

efficiaꝛ̃ ſeruus pene· Jtē qui dubitat de ſtatu ſuo vtrū ſit ſeruꝰ uel liber: aut paterfa· uel filiuſfamilias· Jtē qui dati obſides ꝓ captiuis pp̄l'i Romani· Jtē qui eſt dānatus de crīe famoſo· Jtē monachus uel etiā canonicus regularis· Jtē hereticꝰ ⁊ qui cō miſerit crimen leſe maieſtatis· Jtē cecus nō pōt teſtari: niſi ha bita quadā ſpeciali cura ſolēnitatis: qꝛ vbi verſaꝛ̃ maius peri/ culū ibi adhibeaꝛ̃ maius cōſiliū· Jtē nota heredes inſtituere ē aliquē poſt mortē ſuā in locū ſuū ponere: ⁊ in oībus ſuis boniſ dn̄m ſtatuere· Jtē heres qui ſuccedit ad bona defuncti·

¶ Quid ſit codicillus· Cap· xvi·

¶ Codicillus eſt quedā diſpoſitio vltīe volūtatis: ſiue heredū inſtitutio· Et pōt fieri multis mōis· Aliqn̄ codicillꝰ ante teſta mētū: ⁊ tūc de teſtamēto ſequēti faciēda eſt mētio p̄cedētis co/ dicilli· Qn̄qꝫ vero codicillus fit poſt teſtm̄ ⁊ poſt aliū ſeu alios codicillos: qꝛ plures codicilli poſſunt fieri ab vna pſona: ⁊ tūc faciēda eſt mētio nō ſolū de teſtamēto ſed etiā de pluribꝰ codi cillis p̄cedētibus· Aliqn̄ etiā fit codicillus nullo p̄cedēti uel ſe quēti teſtamēto: ⁊ valet ⁊ ſeruaꝛ̃·

¶ De forma codicilli· Cap· xvii·

¶ Jn noīe dn̄i amē· Ego Jo· ⁊c̄· talis dioc· tali die ⁊c̄· ꝓpria et ſpōtanea mea volūtate lꝫ egrotās corpe tn̄ ſciēs in mēte in pre ſentia talis ⁊c̄· ſpālıter a me rogati codicillū facio: in quo p̄nci pale meū teſtm̄ per manus eiuſdē notariȷ ꝯfirmo atqꝫ p̄cipio ꝙ vxor mea Eliſabeth hēat de bonis meis ſup q̄s in meo teſtamē to reliq domū meā: ⁊ dn̄o Johāni filio meo libroſ quos ego re liqui ꝯfratribꝰ ſuis oībus relictis ⁊ legatis mei teſtamēti p̄di/ cti. quē quidē codicillū perpetuū ⁊ firmū hr̄e volo: cōtra quē ſi quis filioꝝ meoꝝ venire p̄ſumpſerit: dabit alio obſuāti perpe tue vnū florenū. uel hic codicillus ꝑpetue nō manet firmus. et illa forma codicilli fit poſt teſtm̄: ⁊ nulli poſſunt facere codicil los niſi quibus ſupra permiſſum eſt facere teſtamentū·

¶ Qualiter differūt teſtm̄ ⁊ codicillus· Cap· xviii·

¶ Jtem differūt teſtm̄ ⁊ codicillus: qꝛ aliqn̄ in teſtamento fit

indirecta īſtitutio ⁊ hr̄ditatio· in codicillo āt niſi ꝑ fidei ꝯmiſ
ſione: ut ille q̲ fuit heres ab īteſtato hr̄ditariā alteri reſtituat:
ut s̄· in ꝑma forma codicilli· Sȝ in codicillo nō pōt fieri ſubſti/
tutio a teſtatore: nec aliq̄ ꝯditio appōi q̄ nocet heredū inſtōne
Itē in teſtamn̄to reqrunt̃ regularit̃ · vii· teſtes rogati. ſȝ in codi
cillo ſufficiūt· v· etiā nō rogati· Itē poſteri⁹ teſtm̄ tollit primū
ipo iure: ⁊ nō pōt qs docere de duob⁹ teſtamn̄tis relictis ꝙ vtrū
qȝ valeat· Poſterior āt codicill⁹ nō rūpit ꝑmū: niſi expſſe ꝯdicat
ei: ⁊ nō pōt quis credere pluribus codicillis ſi ſe cōtradicūt·

De teſtibus in teſtamēto· Caplm· xix·

In teſtamēto reqrunt̃ regulariter. vii· teſtes q̲ ſunt pn̄tes ⁊
debēt rogari· Sȝ ille q̲ ſcribit teſtamētū in nūero· vii· teſtiū cō/
putat̃· Etiā pn̄t cōputari in eodē nūero legatarij q̲ pn̄tes ſunt
⁊ hoc eſt verꝫ niſi eſſet q̄ſtio īter heredes ⁊ legatarios: tūc lega
tarius nō pōt eſſe teſtis in iſta cā· Tutius tn̄ eſt ꝙ apponant̃
alij teſtes ſi hr̄i poſſunt· Itē in teſtamēto ceci ⁊ in villis ſuffici
unt. v· teſtes ſi plures nō poſſunt hr̄i· Itē in teſtamēto iſtorꝫ mi
litū qui pro ſalute Romani imperij iurauerūt ſe non iudicatu
ros mortē· aliqn̄ ſufficiūt duo· aliqn̄ vnus teſtis· Item in teſta
mēto cōdito in pn̄tia imꝑatoris ⁊ ꝑcibus porrectis ut audiant
nullus teſtis requirit̃· Itē in teſtamētis prohibent̃ eſſe teſtes
mulieres ⁊ hermofroditi: impubes: furioſi: muti ⁊ ſurdi: et cui
bonorꝫ ſuorꝫ adminiſtratio interdicta eſt: ⁊ ſeruus qui omniū
opinioni tunc tp̄is nō habet̃ liber· ⁊ omēs qui ſunt in ptāte te
ſtatoris. Item heres ſcriptus ⁊ in cuius poteſtate eſt heres: et
quā habet heres in poteſtate ut ſupra·

Qn̄ teſtamentū nō valet. Caplm· xx.

Atendendū eſt igit̃ diligēter ꝙ ſi ꝯ ea que s̄. ſcripta ſunt fa
ciat inſtrm̄ ſcriptū uel ꝯditū nō valet talis nota· Valet ſi teſta
tor nec ſcribere nec artificialiter loqui pōt: qr tūc mortuo ſimi
lis eſt: ⁊ in hmōi teſtamēto falſitas cōmittit̃· Itez debet recita
ri ⁊ tradi teſtamentū vno ⁊ eodem cōtextu: ita ꝙ nullus alius
actus poſtea ponat̃: niſi medicaminis uel neceſſitatis cā· Itē

neceſſitatis cā· Jtē ſi rumpit̃ teſtm̃ ſolū quo ad miniſtrationē
·ſ·in legatiōe filiū pſonaliter:qꝛ ita intelligit̃ in filio nato pꝛe
terito·Dicit̃ aūt poſtumꝰ qui·naſcit̃ poſt moꝛtē pr̄is. Jtē rūpi/
tur teſtamentū pꝛimū dū aliud ab eodē teſtatoꝛe legittime fa/
ctū appareat· Jtē nō valet ſi nemo eſt inſtitutus heres. Jtem ſi
impfectū:abolitū:cancellatū:uel in aliqua parte vitioſum·

¶Qualiter parētes pn̄t exheredare pueros. Cap·xxi·

¶Sciēdū eſt q·xiiij·ſunt cauſe ꝓpter q̄s pater ⁊ mater auus ⁊
aua poſſunt exheredare pueros filios ⁊ nepotes· Pꝛima eſt:cū
filiꝰ iniecerit manū violentā in pr̄eʒ aut eū offēderit· Scd̄a qn̄
magnā iniuriā uel ꝯtumaciā pr̄i fecerat· Tertia ſi pr̄em in crīa
libus cāis accuſauerit·de crīe leſe maieſtatis:uel de offenſa rē
publicā ciuitatis:tm̄ in his duobꝰ licite nō pōt fieri exhereda
tio filij·Quarta ſi filiꝰ maleficꝰ fuerit factꝰ ſeu cū maleficis cō
uerſat̃·Quīta ſi filiꝰ machinat̃ in moꝛtē pr̄is. Sexta ſi filiꝰ ca/
lūnioſe mouerit litē pr̄i:in q̄ lite fecit pr̄eʒ grauia dāna ſuſtine
re·Septīa ſi filius rogatꝰ in carcere ob debita intruſo pr̄e fide
iubere pꝛo eo noluerit. Octaua ſi filiꝰ ꝓhibuit pr̄eʒ teſtari. No
na ſi filius eſt ioculatoꝛ ꝯ volūtatē pr̄is:niſi pater habuerit eā/
dē ꝓfeſſionē· Decīo ſi filiꝰ nō ꝯſentiat pr̄i volēte eū honeſte do
cere ſm̄ pr̄imoniū viri ſʒ potius vult cū filia luxuriari· Undeci
ma ſi filiꝰ cōcubine pr̄is ſui ſe īmiſcuerit. Duodecīa ſi filius pa
trē neglexerit furioſuʒ.in quo caſu ipſe filius exheredādus eſ/
ſet·Tredecīo ſi filius patrē a ſaracenis liberare noluerit ⁊ pa/
ter in captiuitate moꝛiret̃:hereditas ad eccleſiā ſpectat·Decīo
quarto ſi filius eſſet hereticus pater vero catholicus·

¶Qn̄ filij pn̄t exheredare parētes·Cap·xxii·

¶Viſis aūt de cauſis q̄bus parētes pn̄t exheredare pueꝛos:ſic
etiā filij parētes ⁊ nepotes auū ⁊ auā:⁊ ſunt·vii·caſus· Pꝛimꝰ
qn̄ pater filiū de crīe accuſauit: excepto de crīe leſe maieſtatis
Scd̄s ſi pater filiū ꝑ venenū vitā ſuā inſidiatꝰ fuerit. Tertiꝰ ſi
pater vxoꝛi filij ſui ſe īmiſcuerit uel cōcubine· Quartꝰ ſi pater
ꝓhibuit filios teſtari de his quibꝰ teſtari poſſunt· Quintꝰ ſi

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

pater nō egit curā filio faciēdo ſibi medelā· Sextus ſi pater fi-
liū a ſarracenis captū nō redimeret ꝛ filiꝰ moriret̃ in captiui-
tate: tunc bona filij debēt dari pro redēptiōe captiuoꝝ· Septi-
mus ſi pater eſt hereticus ꝛ filius eſt orthodoxus·

¶ De inſtrumēto emācipatōis· Cap. xxiii·

¶ In noīe dñi amen· Dñs enī talis corā pñtia iudicis dñi epi
enī cōſtitutus: eiꝰ filiū ibidē pñtem a ſe mācipauit ꝛ a poteſta
te ſui p̄ris eū relaxauit: necnō a ſua manu ꝛ paterni exilij ptāte
penitus exemit ꝛ dimiſit eundē: ita ꝙ ſine p̄ris ptāte extunc te-
ſtare agere cōtrahere: ꝛ ſingula tā in iudicio ꝗꝫ extra facere li-
bere qȯ quilibet paterfa. ſui iuris exñs facere pōt. In q̄ quidē
emācipatiōe eius dedit ꝛ tradidit ipſi vnā domū poſitā in lo-
co uel in vico talis cōfinis: ꝛ cū eis occaſione ſibi ꝛ ipſam rem:
aut ipſi rei pertinēti conſtituēs ſeipſam rem p̄dicto noīe poſſi
dere quouſqꝫ ipſius rei poſſeſſionē acceperit corporalē ſua au-
ctoritate a retinēte deinceps ꝛ licentiā dedit: promittēs ſe uel
ſuos heredes dicto eius filio emācipato pro ſe ꝛ ſuis heredibꝰ
ſtipulari p̄dictā emācipationis donationē: ꝛ oīa ꝛ ſingula ſub
ſcripta recte ꝛ firme tenere ꝛ cōtra ea nō facere uel venire aliq̄
ratione uel cauſa de iure uel facto ſub obligatiōe oīum bonoꝝ
ſuoꝝ· Quibus oībus ſic pactis dictus iudex ſuā manuꝫ ꝛ cōis
ciuitatis auc̃te interpoſuit decretū· Nota etiā ꝙ auus nepotē
a filio emācipare pōt: cū illū habeat in ptāte ſua· Aut ſi ip̄e ne
pos natus aut cōceptus erat anteꝗꝫ pater eſſet emācipatꝰ: ꝛ il
lud qȯ dictū eſt de nepote intellige etiā de nepte·

¶ De donationibus· Cap· xxiiii.

¶ Nota ꝙ donatio excedēs qngentos aureos dꝫ p̄ſcidi ꝛ dona
tori inſinuari: ꝛ fieri corā eo ꝛ a p̄ſide ꝯfirmari: al's cui fit dona
tio nō remaneret· Nota ēt ꝙ debꝫ fieri donatio pñte donatore
uel eiꝰ ꝓcuratore recipiēte ꝛ ad illud ſpāliter ꝯſtituto· Item ꝙ
donatio inter viꝝ ꝛ vxorē: p̄rem ꝛ filiū nō valet: niſi morte ꝯfir
met̃· i· ꝙ nō poſſit reuocari etiā ꝗꝫdiu viuet· Itē nota ꝙ ſm le-
ges ad minus tres teſtes cū notario in inſtr̄o poni debēt· Sed

in cognitiõe debiti q̄nqꝫ ſunt neceſſarij: Sꝫ ſm̄ canões duo te/
ſtes ſufficiãt: etiã in vltimis volũtatibus ⁊ ad pias cauſas.

¶ De diuiſione teſtamẽti. Capl̃m. xxv.

¶ Itẽ nota ꝙ teſtatoꝛ in diſponẽdo res ſuas: dꝫ eſſe ſane mẽtiſ
qꝛ oꝛdinatio ſiue diſpoſitio rerũ ſuaꝝ eſt triplex. Una dr̃ teſta/
mẽtũ. Alia ꝟo codicillus. ꝑꝛ lꝫ iſte due oꝛdinatiões vltie volũta
tes vocent̃: Tertia tm̃ ꝑ̃ncipaliter de iure vocat̃ vltia volũtas
Nota etiã ꝙ in teſtamẽto ſolẽni tria ſunt nccı̃a. videlꝫ heredꝫ
inſtitutio: numerus. vii. teſtiũ qui ſunt rogati a teſtatoꝛe: ⁊ ta
bellio exiſtẽs ſufficiẽs qui cõficiat inſtrumẽtũ. Uno ex his de/
ficiẽte teſtm̃ nõ valet. Codicillus aũt idẽ ſonat ſicut legatũ uel
relictũ. Unde vltia diſpoſitio ꝯtinet q̄ſi tres oẽs codicillos. le/
gata uel relicta totũ dr̃ codicillus. Oꝛdinatiões vero q̄ valere
nõ poſſunt ut teſtm̃: pñt fauoꝛe iuris valere. et ĩ his codicillis
ſiue oꝛdinatõib⁹ aut diſpõnibus ſufficiãt. v. mares ſiue femĩe.
Diſpoſitio aũt vltia nõ põt aliq̄n ꝓbari niſi ꝑ. vii. teſtes roga/
tos ⁊ vocatos ꝓut teſtm̃. Nec etiã ꝑ. v. teſtes ut codicill⁹. Alia
pñt ꝓbari per. ij. uel. iii. ut s̃. ⁊ hec vltia volũtas vocat̃.

¶ De arbitrio ⁊ eius foꝛma. Capl̃m. xxvi.

¶ Arbiter nõ debet ſacr̃o ꝯſtringi ſꝫ cõpꝛomitti. Q̃nqꝫ etiã cõ
pꝛomittit̃ ad arbitrũ. ⁊ q̃nqꝫ ad amicabilẽ ꝯpoſitoꝛẽ. Hi ãt dif
ferũt: qꝛ arbiter tenet̃ tm̃ examinare ⁊ per ſniaꝫ diffinire. Cõ/
poſitoꝛ aũt amicabilis põt de q̄ſtionibus inq̄rere in factis inq
ſitõis altercatõis: ⁊ abſqꝫ iuris oꝛdĩe ꝑuato ꝯponere q̃ones ar
bitrio boni viri. Sꝫ arbiter põt ꝓcedere ſm̃ oꝛdinẽ iuris ⁊ ꝯſen
ſuꝫ partiũ: ꝓut equũ ſibi videbit̃ per ſniaꝫ terminare. Itẽ nota
ꝙ actio ẽ ius ꝓſequẽdi in iudicio ⁊ ſibi debet̃. Itẽ ꝙ intérueni
ente fraude ſcm̃ eſt de iure ꝑficere nõ dꝫ. Itẽ ſupflua nõ vitiãt
inſtrm̃: uel vnũ ꝟbũ bis uel pluries poſitũ: ſiue verba idẽ ſonã
tia vitiũ nõ faciũt min⁹ rectũ. Itẽ ſi res vẽdita tradi nõ põt li/
bere emptoꝛi: vẽditoꝛ dãnũ emptoꝛi nõ tenet̃. Itẽ ꝙ bona ma/
riti ſunt obligata vxoꝛi pꝛo dote. ⁊ hec dicta ſufficiant.

¶ Finis.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Quid enim est corpus nostrum nisi cinis de terra factum
Et cito in terram pulverem est redigendum

Dicit beatus Augustinus Equalis dei pietas qua nulla potest
superare iniquitas vel impietas

Nolite iudicare et non iudicabimini

Nolite condemnare et non condemnabimini. quod si ergo
humana fragilitate contingat forte vos quemquam suspiciose
iudicare. Nolite tamen condemnare id est digum aliquem
dampnatione deserere. Nam qui heri fuit peccator cras
erit confessor. Sed quia facile est in oculis domini subito
honestare pauperem Eccl. xi. Sed tamen multi ad videndum
sed facilius tunc illum .... alium condemnat &c.

Dicit dominus per Jeremie. viii
Nullus est qui agat penitentiam super
[illegible] Mathei .xxvi. peccato suo dicens

Mulier autem parit tristiciam habet. Quod sicut
mulier dum parit dolet amarissime. Sed cum
peperit gaudet et se sentit alleviatam
Ita persona gravida peccato ante confessionem et tempore
confessionis tristis est et amara. Sed confessione finita
videtur quasi tristitia liberata. Unde animus
homo post confessionem sentit se alleviatum a pondere
peccati precedente. Et ideo dicit Judith. viii.
Quia patiens est dominus. penitentiam et eius
indulgentiam fusis lacrimis postulemus

Euntes ibant et flebant vadens ... ingratum
et non ... de ipse apud ...

Ecclesiasticus dicit Unicuique secundum ipse faciet

Quicumque agunt prudenter agant
et respice finem

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

Quid … est corpus
Et cito / in terra
Dicit beatus Augustinus
Nolite condemnare
hominem …
iudicare …
dampnatum …
erit confessio …
honestate pau…
sed facilius
… mulie…
operu…
… confe…
videt
homo
peccati
Quia
indulge…
Ecclesiasticus dicit Vince…

B. V 7

… nulla potest
… impietas
… dicabimini
… qd. si ego
… quemque suffi…
… aliquem
… est peccator erat
… subito
… multi ad …
… dampnat
… viij
… penitentie super
… suo dicens
… licet … sicut
… carissime …
… dampnatam
… confessionem et tempore
… confessione finita
… Vide animus
… attenuatus apendere
… Judith . viij .
… et eius
… posterius
… deus … magnum
… se apud
… gradus

Copyright 4/1999 YxyMaster GmbH www.yxymaster.com
VierFarbSelector Standard® - Euroskala Offset
BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg